

~~87~~ 80

1991. március

PALOTAI

KRÓNIKA

A CSANÁDPALOTAI KELEMEN LÁSZLÓ MŰVELŐDÉSI HÁZ HONISMERETI
KÖRÉNEK LAPJA

HONISMERETI, HELYTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK

Szerkeszti:
Borítólap:
Kiadja:

Szerkesztő Bizottság
Vass Józsefné
Kelemen László Művelődési Ház
Csanádpalota

Felelős kiadó:

Erdélyi Lajos művelődési ház igazgató

T A R T A L O M

Fáklya Asztalos P. Kálmán sirhalmára /Németi Bálintné/	1 old.
Neves palotai emberek /Nagyfalusi Ilona/	2. old.
Áru- és terménycsere módjai községeinkben /Pánczél Józsefné/	3. old.
Csiga multjára emlékezve /Rácz Sándor/	4. old.
Az 1945. évi drágaságról /Komoly Pál/	6. old.
Palotai közmunkanapok /Komoly Pál/	8. old.
Régi jövendölések /Komoly Pál/	9. old.
Erdélyi tájszólások, népszokások /Mari Imréné/	10. old.
Száj betegségei és gyógyításuk	11. old.
Fül betegségei és gyógyításuk /Nagyfalusi Ilona/	12. old.
Népmesék Csanádpalotáról - Bolondos Palkó/ /Németi Bálintné/	12. old.
Tűzbe, lángba /Franyó Sándor/	14. old.
Jelenünk krónikája /Pánczél Józsefné - Mari Imréné/	14. old.

el

Fáklya Asztalos P. Kálmán sirhalmára

Paraszt volt, nyíltszívű, nemes,
Ki fajtajának jót akart,
Ki magához ölelt biztatón
Minden robotos, bus magyart.

De sokszor vetett életében
A szép reményből jó magot,
Jaj, de aranyló terméséből
Mások rakták az asztagot.

Kopár sirján egy pipacs virit
Biborszín szirma úgy ragyog,
Mintha mondaná, jó paraszt népem
Látjátok, mégis itt vagyok!

Nem jönnek sirjához soha
Régi barátok, írók, urak,
Csak én ejtek néha könnyet érte,
S a felettünk szálló vadludak.

Fáklyát gyujtok hát emlékére,
Ragyogja be nevét a fény
Emlékezzünk kedves szavára
"Lesz még itt egyszer dus kenyér!"

Németiné Kodrán Erzsébet
1990. nyarán

Neves palotai emberek

Vértes Béla -1942/

1907-ben építették a palotai ugari iskolát. Főként a tanyán élő gyermekek részére hozták létre, hogy ne kelljen olyan messzire eljárniuk. Az iskolába 40-50 gyermek járt.

1909-ben Vértes Bélát jelölték ki az ugari iskolába tanítónak. Jól tudott a parasztok nyelvén beszélni, így jó kapcsolat alakult ki közte és a tanyasiak között. Az oktatás mellett igyekezett a felnőttek számára is programokat szervezni. Főleg téli estéken gyűltek össze, amikor más munka nem akadt a ház körül. Először gazdasági kört szervezett, majd tejszövetkezetet létesített a tanyai tehéntartók részére. Kieszközölte a község előljáróságától, az apaállattartás jogát, hogy ne kelljen a távoli tanyákból is bejárni a faluba. Amikor pedig kezdett elterjedni a kutfurás, az iskola melletti keresztutnál felépíttette a szivattyuskutat. Mindezekon kívül, téli estéken szórakoztató előadásokat szervezett az érdeklődőknek. 1942. nyarán halt meg, a tanyai lakosok nagy szomorúságára.

Halász Árpád /1903-1985/

Egyszerű cipésmester volt. Tiszteletre, becsületre nevelte gyermekeit és a palotai fiatalságot. 1945 után kezébe vette a község kulturális életének ügyét. Szervezett, rendezett, engedélyek után futkosott, pénzügyeket intézett, és ha a helyzet úgy kívánta, szereplőként is elősegítette egy-egy műkedvelő előadás sikerét.

Mi akkori táncoslábu lányok - fiuk, ma már nagyapák, nagymamák nagyon sokszor emlegetjük: hogy is volt akkor?

Könnyszökik a szemünkbe, ha eszünkbe jut, milyen türelemmel tanította a szavak, mondatok értelmét, jó kiejtését.

Bicegő lábaival mutatva a lépéseket, tanította a néptáncosokat.

Sikeres előadások sorozata dicsérte munkáját. Óriási sikert aratott az általa rendezett "Szabad szél - Csárdáskirálynő - A nagymama" című előadások. Ezek mellett sok műsoros estet, hangulatos bálakat, tanfolyamokat, szakköröket szervezett.

Igazán közéleti ember volt.

82 évesen halt meg, de szivünkben és emlékezetünkben örökké élni fog.

Nagyfalusi Ilona gyűjtése

ÁRU- ÉS TERMÉNYCSERE MÓDJAI KÖZSÉGEINKBEN

/Kofák, kupecsek, piacok, vásárok/

Kereskedők a múlt század elején és e században

Mint ismeretes, a kereskedelem községeinkben éppen olyan régi, mint maga a település. Mint elődeink mesélték /sőt magunk is tanúi voltunk/, a házak építéséhez sok-sok fát használtak fel. Ezek a nagy rönk fák, amelyek abban az időben a házak /szobák/ nagygerendái, kisgerendái, a falakra tett "majorpangok", az ugynevezett "kakasülők", amelyek a szelement és a szarufákat tartották, Erdélyből kerültek le a Maroson. Érdekessége: hogy ezek az építőfák, vagy anyagok nem gyári fűrészelésűek voltak, hanem maguk az építő ácsmesterek bárdal faragták ki a kívánt méretnek megfelelően. Így is emlegették ezeket a szobai gerendákat, hogy "bárdolt nagygerenda", melynek szépséghibáit idővel a sok meszelés eltüntette, mésszel, homokkal berakódott.

A tutajjal történő szállításoknak csak a nyári, őszi hónapok kedveztek. A téli hónapokban, a befagyott vízen ez nem volt lehetséges. De amint a nagyszüleink beszélgetéséből hallottuk, a keményen befagyott folyón a széles talpu szánkóval járták át a maroson tulra piacra, vásárra vagy rokonlátogatásra. Nagyon ügyeltek, hogy mindig ugyanazon a nyomon közlekedjenek, mert a kitalaposott ut már szilárdabb, biztosabb volt, mint az ujonnan taposott jég.

A régebbi kereskedelemre emlékeztet a Vásárhelyről a Marosig vezető "Rác ut" is. Ezen a Palota határát érintő széles úton gabonát, állatokat szállítottak a Marosig, míg onnan az odaátról érkezett sóval, petróleummal, faárukkal tértek vissza.

A kereskedelmet az első világháború előtt - és után - nagyobb részben maguk a termelők bonyolították le a vásárokon, piacokon és a piacon kívül is. /pl. a kupecsek nagy része, akik egyben hentesek is voltak, a házaiknál keresték fel a parasztokat és ott alkudtak meg egy-egy vágómarhára, sertésre, és egy kocsiderék birkával vagy borjuval tértek haza. Nagyon emlékezetes Gajda Miska /Mihály/ és Gajda Marcell bácsi, akik együtt járták a vásárokat. De ugyanugy járták a többi hentesek, kupecsek is.

/folytatás következik/

Pánczél Józsefné

CSIGA MULTJÁRA EMLÉKEZVE.....

Hosszu alcimnek azt is adhatnám: 760 éve jelentkezett először, - írott formában CSIGA, mint önálló falu - neve a történelemben. S hogy milyen névváltozásokat szenvedett el az idők folyamán?

Volt ez: CHYKA, CHYKAM, CHIKA, /C/HIKAY, CZIKAT, CZISKA, CSIKA, CZIKA, CSISKA és SIKÁ....

Az oklevelek tanúsága szerint is a Maros partján feküdt, Nagylak és Bökényfalva között. Ugy látszik, Czika nevű várjobbágyról nevezték el, mert a név régi magyar személynév.

Csanád várához tartozó várföld volt, s amikor először fölmerül neve, Csanád várának Ján nevű századosa volt a földesura. Ez azonban örökösök nélkül hunyt el, s II. Endre magyar király e birtokot 1231-ben a Monoszló nemzetségbeli Tamás bánnak adományozta. Az oklevélben le vannak írva határai is: e szerint Kanizsamonostornak mellette fekvő birtokával volt határos, s dél felől a Maros folyóig ért. A király egyúttal szabadalmat adott a bánnak, hogy hat sószállító hajót jártasson a Maroson, melyek évenként 3 utat tehessenek s adómentesen hozhassanak bármely sóaknából sót, ha az árát lefizetik.

A faluban már ekkor a Szent Márton tiszteletére épített templom állott, de a tatárjáráskor - hihetőleg - elpusztult ez is a faluval együtt. Az 1333-1335. évi pápai Tizedlajstromokban nem szerepel a falu. Meglehet azért, mert még akkor is pusztán állott. De később újra benépesült, s a Monoszló nemzetség valamelyik tagja a váci püspökségnek adta vagy hagyományozta. Váctól azonban jókora távolságra esett, úgy hogy gazdaságilag nem lehetett célszerűen kezelni. Péter váci püspök 1398-ban azt az ajánlatot tette Mátyásnak, a csanádi Szűz Mária-monostor apátjának, hogy adja cserébe Csígaért a Pest vármegyei Némethi /Nemeg/ falut, amely meg Csanádtól esett messze.

Az alkut csakhamar meg is kötötték akként, hogy az apát ráfizet még 100 forintot - 100 kis dénárral számítva -, s ad a püspöknek 20 lovát és egy csődört. Így került a falu az apátság birtokába, s ott is maradt 1943-ig, amikor ennek javait a pápa a püspökség javaival egyesítette. Ettől az időtől azután Csigá a csanádi püspök lett.

Hogy hány jobbágytelke volt itt a püspöknek - a törökvilág előtt - nem maradt följegyezve. 1552-ben Ahmed rablóhadai ezt a falut is elpusztították.

Az 1555-ik évi adólajstróm pusztának mondja. A következő évi lajstromok fel sem sorolják. 1561 körül a régi jobbágyok közül 2-3 visszatérhetett, s így az adóróvó két kaput megadóztathatott. De úgy látszik, a következő évben ezek is odább álltak, mert 1563-ban a tizedlajstrom megint pusztának mondja.

1564-ben - bizonyosan - a püspök buzgólkodására újra érkeztek ide települők, akik új házakat kezdtek építeni. Ezért erre az évre adómentések maradtak. Az sem tudott, hogy voltaképpen akkor hány ház épült fel Csigan.

Amikor Borosjenő és Lippa visszakerült az erdélyi fejedelem kezére, Csiga is elszakadt Magyarországtól. 1597-ben Báthori Zsigmond, mint Arad vármegyében fekvő falut odaadományozta Lapispataki Segnyei Miklósnak. Azonban Segnyei hűtlenségbe esvén, Báthori Gáspár elvette javait, s 1607. május 4-én Czikat pusztá falut, mely akkor az aradi várhoz tartozott, Borosjenei Cserepes Istvánnak adományozta. Róla -atyjafiára-, Ábrahámra szállott, aki 1635. július 2-án kelt végrendeletében Sika pusztát nővéreinek, Annaának és Zsuzsannának hagyományozta.

Már nevének bizonytalan írásmódja is mutatja, hogy elhagyott hely lehetett Csiga. Az is maradt még jó darabig. Mint pusztá telket sorolja fel az 1647. évi püspöki birtoklajstrom. Nemsokára Petrovics Pál és Pap János nyertek rá adománylevelet, kiket 1650-ben az egri káptalan be is iktatott a pusztá birtokába.

Ennek dacára 1654. szeptember 2-án gróf Pálffy Tamás, 1660. január 21-én Macripodai Jácint püspök királyi adománylevelet adtak ki maguknak erre a birtokra - is. Ekkortáiban kezdtek ide telepedni a rácok, úgy, hogy gróf Pálffy Tamás évi 5 tallér adót vethetett ki rájuk.

Jóllehet, Csiga a püspökség régi birtokai közé tartozott, I. Lipót király 1665. június 25-én adománylevelet állított ki reá Fodor János kállói harmincadosnak és Pap László kállói alkapitánynak.

A királyi adománylevél hódoltságon levőnek mondja a falut, melyben rácok laktak. A leleszi konventnak kellett volna az iktatást végrehajtani, de ennek Marosjárai Bálintfi János ellentmondott.

A következő évben azután az egri káptalan előtt akként egyeztek ki, hogy Csiga fele legyen a Bálintfié. Azonban Fodor és Pap a faluból befolyó egész jövedelmet maguknak tartották meg, s abból Bálintfinak nem juttattak semmit sem. Ez tehát az egri káptalan útján megintette őket, hogy a csigai felerész után járó jövedelmet adják ki.

1686-ban újra elpusztult Csiga. Lakosságot szétverték a tatárok. Amikor 1700-ban a marosi szerb határőrvidéket berendezték Nagylakkal együtt a pusztá is ebbe kebeleztetett be. Dolny István püspök ugyan nem hagyta a maga ősi igazát, Kolonocs Lipót bíbornokkal is ajánlólevelet íratott 1702. július 26-án, melyben ezt, mint a Maros innenső partján levő pusztát a püspöknek ajánlotta odaitélni. A neoacquistica commissio 1702. augusztus 8-án Csiska pusztá tizedét is átadta a csanádi püspöknek - de csak papitoson, mert a valóságban a szerbek birták.

Határőrvidéki pusztá maradt Csiga egészen 1741-ig. Nem is lehetett más, mert hiszen Nagylakhoz tartozott. Ennek határát gyarapította a visszakebelezés után is, - azzal a különbséggel, hogy 1751-től kezdve a vagy aradi uradalomhoz tartozott.

1767-ben a kincstári uradalom elszakasztotta Nagylaktól, s megkísérelt bele német jövevényeket telepíteni. Jött is ide néhány család, de ezek egy részét az egészségtelen éghajlat megtizedelte, másik része meg ennek következtében elpályázott.

A magas kincstári a települést akként akarta előmozdítani, hogy templom és iskola helyett - kocsmát építtetett, még pedig elég nagy költséggel, mert a szilárd épület több, mint 1847 forintot emésztett föl. Csiga ezután megint pusztá maradt, s ettől fogva Palotához tartozott, a kocsmá pedig ott állt a pusztaságban. Az uradalmi tisztartó - 1774-ben azon sópánkodott, hogy ha ez az épület használatlanul hever, össze fog omlani.

Csiga ma is egyszerű határrész Csanádpalota határában.

A kutatók és lokálpatrióták figyelmét szeretném felhívni - ha még ugyan nem kutatták volna föl -, a Csigában létesített, s a II. világháború folyamán - s még utána is egy ideig - itt működő repülőtérre, valamint az 1949-ben, s utána való években - Jugoszláviával való baráti viszony megromlása idején itt létesített, s meépített katonai - védelmi bunker-rendszer - történetének kutatására.!

Rácz Sándor
néprajzkutató
Makó

-o-o-o-o-o-o-o-

AZ 1945. ÉVI DRÁGASÁGRÓL

A mostani drágaságról eszembe jutott egy csanádpalotai piacon látott eset, ami 1945. augusztusi napon történt. Szép nyári reggelnek kát-szott, az emberek igyekeztek a heti piacra, még a szomszéd Köveg községből is.

Divatosan kiöltözött nők, a naptól megbarnult földmivesek, soványarcu és hajlitott hátú anyókák, mindenki siet a piacra és sóhajtozik - ez a pénz.....

Végigjártam a sorokat, ahol az áru akkor még földön hevert, mert akkor Csanádpalotán még nem voltak elárusító padok, miközben figyeltem az eladókat és a vevőket egyaránt.

- Mibe került ez a használt ing? - 870 pengő-,
- ez a használt bakancs - 1.000 pengő-,
- az a használt férfiruha - 7.200 pengő.

Nem szabad elfelejtenünk, hogy ezen a heti piacon, szegény ember árulja - nyomorultnak, hogy cseréljék ki az olyan annyira kopott foltos ruhájukat. Az eladónak a kapott pénz neki és családjának ennivalóra kell. Nagyon be kell osztani azt a pénzt. Az árakra nem lehet mondani, hogy alacsonyok, s venni kellene egy hizott libát, legyen mit enni a nagy családnak. Így kezdődött az alku.....Közelebb lépünk ketten egy idősebb, szépen kiöltözött csanádpalotai gazdasszonyhoz, aki szintén sorban áll a hasonló eladók sorában, mosolyogva tekinget a szépen meghizott libájára, s közben lopva lesi s vevők arcát. Ahnak, aki meg meri kérdezni a liba árát, suttogva mondja, hogy a kisbíró, aki föl - alá sétált, meg ne hallja - 5.000 pengő. Kíváncsiak voltunk, mi is történt ezután? Eladta egy ottani tanítónak, az ócska ruhás nem jutott hozzá.

A tanítónál a liba már 14 részre volt felapritva, fogtam irószerszámot és papírt s kezdtem számolni:

2 comb	-----	400 pengő,
2 felsőszárny	-----	300 pengő
2 alsószárny	-----	250 pengő
nyaka	-----	100 pengő
háta	-----	300 pengő
püspökfalat	-----	300 pengő
Hasalja	-----	310 pengő
máj	-----	110 pengő
zuza	-----	55 pengő
szive	-----	55 pengő
fej	-----	40 pengő
mell	-----	280 pengő
toll	-----	40 pengő
zsir	-----	2400 pengő
aprólék	-----	40 pengő

Összesen: 5.000 pengő,- így ebből, a vásárlónak két héten át biztosítva volt az ellátása, minden ebéd "libás" volt, de még zsir is került a kenyérre.

Ez a 14 nap, ami 357 pengőbe került. Ebben az időben a napszám 900-1000 pengő között volt, így egy liba áráért összesen öt napot kellett dolgozni.

Visszaemlékezések alapján írta.....

Komoly Pál
Szeged

PALOTAI KÖZMUNKANAPOK

Palotán az 1862. évben érvényben volt rendelkezés szerint minden igavonó állattal rendelkezőknek minden hámos ló után két szekeres-, minden házzal bíró zsellérnek /jobbágytelekkel nem rendelkező jobbágy/ 6, házatlan zsellérnek pedig 3 gyalog napot kellett szolgálni egy-egy évben.

Kivételek ezen kötelezettség alól a hajadonok, özvegyek, 18 éven aluliak, 60-ik évüket túlhaladók, állam és megyei tisztviselők, és lelkesek azon lovai, melyeket fiókegyházaik látogatására használtak.

A közmunka váltságát 1862. évre egy szekeres napszám után két forintban /ausztriai értékben/, egy gyalogos napszám után pedig 50 fillérben állapították meg.

Palota és a hozzá tartozó pusztá /Nagy-Királyhegyes/ 1862. évi közmunka: Palota 561 ló, 68 ökör, 246 házzal bíró, 69 házatlan-,

Blaskovits

István: 8 ló 72 ökör

Leszolgálandó napok:

Palota szekeres nap 1.258-, gyalognap 1.683

Blaskovits István: 160 ~~szekeres~~nap

Összeírás szerint 569 ló-vonó

140 ökör, marha

246 házzal bírók száma,

69 házatlan-,

1418 leszolgálandó szekeres nap.

1683 leszolgálandó gyalogos napok száma.

Később, vagyis 1894-ben az igavonó és kézi napszám megváltására hozott rendelet értelmében, egy igavonó napszám után 40 kr., illetve egy ígás napszám után érte két fogat - egy ígásnak 80 karjócár és egy kézi napszám után pedig 40 krajcár megváltást határoztak meg.

Komoly Pál
Szeged

Régi jövendölések

Több éve annak, hogy a palotai járási főszolgabírói iratok rendezése során egy igen elsárgult, s kopott, dátum nélküli levél került a kezembe. Az irat kézzel írott régi latinos írásu, megállapításom szerint 1780-1810. év között íródott. Ez az írás a palotai járási főszolgabírói ömlesztett iratok között volt, feltételezhető, hogy az írásban felsorolt jövendölések Palotán és környékén voltak ismereteseek. A jóslások ő császári királyi Klein Horatius csillagászati könyvéből vett adatok, mely szerint az évnek 42 szerencsétlen napja van, ezt egy görög csillagász is megerősítette. Tehát aki ezeken a napokon megbetegszik, ritkán, vagy soha meg nem gyógyul: Január 1, 2, 5, 11, 17, 18. február: 8, 16, 17., március 1, 3, 12, 13, 15., április 1, 11., május: 1, 7., július: 1, 7., augusztus: 1, 3, 11, 15, 17, 20., szeptember: 1, 2, 15, 18, 30, október: 1, 17., november 1, 7, 11., december: 1, 7, 11. Amelyik gyermek ezeken a napokon születik, nem sokáig fog élni, szegényen és nélkülözések mellett tengődik ezen a földön.

Ha bárki ezeken a napokon házasodnak, legtöbb esetben elhagyják feleségeiket, vagy perben és szegénységben élnek.

Ha valaki ezeken a napokon utnak indul, betegen tér vissza, és vagy állataiban, vagy testileg hiány fog szenvedni.

Ezekén a napokon építéshez nem jó kezdeni, kotlóst ültessen, fát sem, mert az mind kárba vész.

A felsorolt napok közül még öt a legszerencsétlenebb, ezeken vadászni sem ajánlatos. Ezek voltak: március 3., augusztus: 17 és szeptember 1, 2, 30.

De még ezeken kívül arra is kellett vigyázni, hogy a 42 nap között három a legszerencsétlenebb, úgy hogy amelyik ember ezeken a napokon orot vágat az a 7. vagy 8. napra rá meghal. Az április 11-én született Krisztust eláruló Judást augusztus 11-én letaszították a mennyországból és december 11-én Sodoma és Gomora pusztult el. Aki e három napon születik, tragikus halállal hal meg.

Az ember minden mozzanatára volt babona, sokszor egymásnak ellentmondóak. Vannak, akik a sok és mindenféle babonának még most is hisznek, hogy kigyógyítsa őket ilyen, vagy olyan betegségből. Sok esetben ugyanaz a babona, hiedelem, igen sok helyen különféle alakban és különféle vonatkozásban fordul elő.

Komoly Pál
Szeged

ERDÉLYI TÁJSZÓLÁSOK, NÉPSZOKÁSOK

A negyvenes években a bevonuláskor jutottam Erdélybe a férjemmel. fiatalok voltunk. A régi magyar határnál Csik megyében laktunk. Csodáltuk a Maros eredeténél a természet szülte szépséget, a havasokat, a vizeséseket, az ásványban gazdag hegyeket. Voltak itt márvány, mészkő, ezüst és aranybányák is. Természeti kincsekben gazdag Erdély, drága magyar testvéreink, kedves vendégszerető székely nép.

Jöttek hozzánk, hívtak vendégségbe, mondataik elején az s betű nem maradhatott el pl.: S tessék eljönni hozzánk, pattantunk kókist /pattogatott kokoricát/. Egy néni mondta a férjének: S néte, nóté, Jós-katé, vigyázté a csitkó nekimén a kapunak / a csikoló nekimegy a kosival a kapunak/.

A krumpli /pityóka/ nagyon finom. A sült krumplit vajba mártogatják. Télen a havas fenyők szép látvány nyujtanak. A fiatalság öröme télen sielés a hegyekben, mondják: S jer hozzánk megyünk koslatni! Szégyeltem magam, nálunk ez csunya szó, de nem mertem szólni semmit. Nyáron is mindennap viszik az ernyőt eső és nap ellen. Viszik a mezőre, úgy mondják, ha mennek dolgozni, nappal, délben, mikor besüt a nap a hegyek közé, nagyon meleg van, este meg vatelinos kabátban kell menni, olyan hideg van. A havasoktól egy kis felhő ha közeleg, már zuhog is az eső, ezért kell az ernyő.

A völgyben buzát, zabot, árpát termelnek, a kukorica kevés helyen terem meg.

A nők aratnak nyáron sarlóval, a férfiak állattenyésztéssel, fakitermeléssel foglalkoznak. A kitermelt fát lehuzatják a hegyekről. Tavasszal fölhatják, Szent György napkor a juhokat a hegyre és ősszel, Szent Mihálykor terelik haza a faluba.

A juhokról, azt mondják, a miénk birkajuh, az övéké rendes juh, mert nagy szőrű.

A juhalkából a szamár és a bivaly sem hiányzik.

Nemzeti eledelünk a puliszka, kukoricalisztből főzik, úgy elkészítik, mint a tortát, kiborítják a lábasból amikor megfőtt, és vallásosan keresztbe vágják. Cérnával szelik, turóval, vajjal díszítik. Finom kürtős kalácsot sütnék, formára tekerik, úgy hajtják, mint a husdarálot a tüzhely tetején, vajjal locsolgatják, mikor megsült, lehuzzák a formáról, úgy néz ki, mint a habroló. A tetejét vaniliás cukorral hintik meg, nagyon finom, izletes.

/folytatás következik/

Mari Imréné

A száj betegségei és gyógyításuk

Foghuzás

- a./ A mozgós fogra egy cérnát kötöttek a cérna másik végét a kinyitott ajtókilincshez erősítették.
Amikor az ajtót hirtelen becsapták kiesett a fog is.
- b./ Régen amíg nem voltak fogorvosok a borbély huzott fogat.
Kisebb gyerekeknek ő i ugyanezzel a módszerrel, az idősebbeknek fogóval.

Fájós fogra

- a./ Szilvapálinkával öblögették.
- b./ Sós borszesszel öblögették, vagy vattára csepegtettek belőle és azt tették a beteg fogra.
- c./ Vizet forraltak egy edénybe, föléhajoltak és gőzzölték.
- d./ Hideg vízzel öblögették.
- e./ Tömjént tettek rá, de az teljesen szétmarta a fog koronáját.
- f./ Táragyökeret haraptak rá nagyon rövid ideig, mert az is mérgező hatású volt.

Fogínyvérzés

Sós vízzel öblögették, hogy huzza össze a fogínyt.

Fogzás

- a./ Házkulcsot adtak a kisgyermeknek ha jött a foga. Jó nagyott, hogy le ne nyelje, Azt nyalogatta, szopogatta.
- b./ kislalat adtak a kezébe

Hólyag a nyelven

Hólyag akkor nő a nyelven, ha kinevetünk valakit aki fingott.

- a./ Ha már kinőtt ezt a mondókát kell mondani:

- Ha kőtt? Ma kőtt. Holnapra olyan legyen mint a szomszádasszony
segge!
Pü pü inkább muljon el!

- b./ Ha kőtt, ma kőtt! Holnap mind a Vargáné fenekire ragadjon!

Szájpenész

- a./ Kamillateába mártott ronggyal törölgették a kisgyerekek száját.
- b./ Felodott cukrosvizet is használtak fertőtlenítő gyanánt.

Nyakfog

Ha nyakfoga volt a gyerekeknek egy kuruzslóasszony a törölközőből kötelet csavart és a beteg álla alá helyezve huzigálta jobbra-balra, így kente el a nyakfogát. Amikor végzett az elkenéssel azt mondta a gyerekeknek: Ha kiesik egy fogad add az egérnek és kérjél érte vasfogat.

Fül betegségei és gyógyításuk

Fülfájás

- a./ Korpát melegítettek vászonzacskóba tették, és ráborították a beteg fülére.
- b./ Sót melegítettek és ugyanugy jártak el mint a korpával.
Az volt az előnye a sónak, hogy nem volt bűdös, mint a korpa.
- c./ Forrásban levő vízbe só tettek, azzal párolták magukat föléhajolva a fazéknak. A fejüket egy vászonlepedővel takarták el, hogy jobban tartsa a meleget.
- d./ Meleg szobában tartották a beteget, úgy tartották minden meleg jó a fülre.
- e./ Szódabikarbónát langyos vízben feloldottak, azt csöppentették a fülükbe.
- f./ Régen a kerítést falból döngölték. Annak a tetején nőtt a fali-rózsa /kövirózsa/. Ha fájt valakinek a füle ennek a rózsának a nedvét csöpögtették a fülbe.

Fülfolyás

Kis gombócokat csináltak ruhából ezeket dugták bele a folyós fülbe.

Nagyfalusi Ilona
gyűjtése

-o-o-o-o-o-o-

NÉPMESÉK CSANÁDPALOTÁRÓL

Bolondos Palkó

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény özvegy asszony, annak meg egy süvölvény fia. Ez a legényke olyan szeleburdi, bolondos volt, hogy elnevezték bolondos Palkónak. Busult is a szegény asszony, hogy ez az egyszem fia van, az is olyan mihaszna. Addig busult, buslakodott, hogy egyszercsak belehalt a nagy bánatába. Nem hagyott a fiára csak egy öreg szamarat, meg egy süttet kenyeret. Hát most mit csináljon szegény Plkó? A kenyér hamar kifogyott az asztalfiából, nem volt mit enni se neki, se a szamarának. Gondolt hát egyet, elindult világnak. Ahogy megy, mendegél, beér egy nagy sötét erdőbe. Ott meg úgy eltévedt, sehogy sem találta a kivezető utat. Három nap kóválygott összevissza, mikor egyszer csak meglát egy vénséges vén öregasszonyt. No, gondolta Palkó, ez biztosan egy boszorka! Azért csak köszönti szépen: Aggyon Isten jónapot öreganyám! Mondja neki a vénasszony: Szerencséd, hogy öreganyádnak szólítottál, mert különben halál fia lennél! Megijedt Palkó, ijedtében mondta is a vénségnek: Ne bánts öreganyám, inkább segítsek felkötni a rózsát a hátdra.

Bele is egyezett az öregasszony, Palkó meg a rőzsével együtt odakötötte egy fához a boszorkát is. Felpattant a csacsi hátára, aztán jól a füle közé vágott, hogy minél előbb faképnél hagyja a vénasszonyt. Annak se kellett több, fekete macskának változott és már utól is érte a szamarat, meg Palkót. Mikor mellé ért, elkezdett kiabálni: Na megállj, most megátkozlak, az lesz az átkom, hogy a szamarad is mindig azt mondja, amit te mondasz!

Jót nevetett Palkó a boszorkány átkozódásán, gondolta magában, a szamar úgyse tud beszélni. Elkezdte biztatni a fülest: No gyerünk, csacsikám! Hát majd leesett a szamar hátáról, mikor az emberi hangon megszólalt: Gyerünk csacsikám! Mérgesen rákiabált: Te vagy a csacsi, nem én!

A szamar meg újra csak megismételte: Te vagy a csacsi, nem én! Hü de megharagudott Palkó! Leugrott a samárról és elkezdte irgalmatlanul püfölni szegény állatot. Eppen akkor ért oda egy csapat favágó akik nagyon megharagudtak a legényre, mert megsajnálta a csacsit. Azt mondta az egyik: Halljátok, biztosan ez a kegyetlen legény ölte meg a multkor a boltost a pénzéért. Gyorsan lekapták Palkót a tiz körméről és vitték a bíró elébe. Könnyögött Palkó, mondta, hogy ő csak azért verte meg a szamarat, mert az a rusnya állat mindig azt mondta, amit ő mondott. A bíró még jobban felmérgesedett és elrendelte, hogy fel kell akasztani, mert biztosan ez a hazudozó a gyilkos! Odavitték Palkót az akasztófa alá, mikor éppen arra lovagolt Mátyás király.

Kérdezi a király a bírótól: Mi a büne ennek a legénynek? Mondja neki a bíró, hogy mint áll a dolog, de erre már Palkó is leborul a király elébe és mondja neki: Jaj, felséges királyom, életem halálom kezembe ajánlom, mindennek a csacsi az oka, mert mindig azt mondja amit én.

Jót nevetett a király a legény beszédén, de nem hiába hívták a királyt igazságos Mátyásnak, rögtön elrendelte, hogy hozzák elő a szamarat.

Mikor odavezették a szamarat, Bolondos Palkó elkezdte kiabálni: Jaj, csakhogy itt vagy, drága csacsikám! Csakhogy még egyszer látlak, halálom óráján! A csacsi meg szóról szóra mondta utána: Jaj, csakhogy még egyszer látlak halálom óráján, drága csacsikám! Nagyon nevetett a király, aztán magával vitte Palkót a királyi udvarba és megtette udvari bolondjának.

Jó sorsa lett Palkónak a királyi palotába, tejbe-vajba fürdették, tán még most is él, ha meg nem halt. Itt a vége, fuss el véle!

Németi Bálintné

Tűzbe, lángba

Nyárson égő, füstölgő
pernyére fagyott
megégett
zamat.

Akarjál még azzal, mi megmaradt
életszikrárt
csihol az
akarat.

Franyó Sándor

-o-o-o-o-o-o-

Jelenünk krónikája

A Hódmezővásárhelyi Rokkantak és Idősek Klubjában tartották a megyei kézimunkakiállítást, ezen a Kálmány Lajos utcai Idősek Klubjából is többen szerepeltek munkáikkal. A résztvevők oklevél és tárgyjutalomban részesültek:

Kruzslicz Jánosné

Madár Istvánné

Erdélyi Istvánné

Fekete Jánosné

Kakuja Jánosné

Kakuja Istvánné kísérelő

Szücs Sándorné gondozónő

Mihaleczki Mihályné vez. gondozónő

-o-o-o-o-o-o-

1991. január hónapban a Csongrád Megyei Tüdőgondozó kórház deszki csoportja megtartotta az évenkénti tüdőszűrését a csanádpalotai Orvosi Remdelőben.

Az Idősek Klubjában ezen a farsangon is megtartották a hagyományos farsangi vigasságot. Ez alkalommal sem maradt el a finom kocsonya és a saját szüretelésű bor, valamint a citerazenekar teremtette vidám hangulat, jelmez mulatság.

Csanádpalota és Vidéke ÁFÉSZ Igazgatósága és Intézőbizottsága 1991. március első hetében tartotta részközgyűléseit a művelődési házban.

Napirendek voltak: Igazgatóság és az Intézőbizottság beszámolója a szövetkezet 1990. évi tevékenységéről

az 1991. évi feladatokról, valamint a vagyonnemésítés főbb kérdései.

Csanádpalota és Vidéke ÁFÉSZ Igazgatósága az alapszabály rendelkezéseinek megfelelően - a részközgyűléseket követően - március 14-én megtartotta küldöttgyűlését, a Kelemen téri vendéglőben.

A gyűlésen az Igazgatóság beszámolt az 1990. évi munkáról, az eredményekről. Majd az 1991. évi terv és program megállapítása következett, ezeket előterjesztések indítványok követték. Végül a tisztségviselők /Igazgatóság, Felügyelő Bizottság, Döntőbizottság/ megválasztására került sor.

Elnök: Lakita Jánosné - Csanádpalota

Alelnök: Szaniszló János - Csanádpalota

Felügyelő Bizottság elnöke: Pernecki Béláni - Ambrózfalva

A makói Vértranszfúziós Állomás március 19-én kiszállásos véradó napot tartott a Kelemen László Művelődési Házban. Ez alkalommal 70 fiatal jelentkezett véradásra.

A kelemen László Művelődési Ház Nyugdíjas-Klubja hagyományosan, ebben az évben is megrendezte évfordulós, ünnepi vacsoráját, a művelődési házban.

A makói Nyugdíjas Klub is részt vett Kőműves Sándor vezetésével, valamint megtisztelte a rendezvényt a község polgármestere és jegyzője is.

Finom izletes pörkölt, hangulatos zene várta a vendégeket, és a művelődési ház dolgozóinak udvarias felszolgálása.

Összeállította:

Pánczél Józsefné

Mari Imréné

78.12 81

T A R T A L O M

Neves palotai emberek /Bazsó Dénes/	1 old.
Aratás előtt /Asztalos P. Kálmán/	2 old.
Helyesbítés /Rácz Sándor/	3 old.
Áru- és terménycsere módjai községeinkben /Pánczél Józsefné/	4 old.
Parasztos állattenyésztés, jószágtartás régén /Asztalos P. Kálmán munkája/	5 old.
Attila sirja a szomszédban? /Németi Bálintné/	11 old.
Riport Csillik Lászlóval Limpek Zoltán - Szeged/	11 old.
Nyugdíjasok rovata /Nyerges Erzsébet - Pánczél Józsefné/	13 old.
Gyűjtemény gyarapítói	15 old.

1991. június

P A L O T A I

K R Ó N I K A

A CSANÁDPALOTAI KELEMEN LÁSZLÓ MŰVELŐDÉSI HÁZ HONISME-
RETI KÖRÉNEK LAPJA

HONISMERETI, HELYTÖRTÉNETI KÖZLEMÉNYEK.

Szerkeszti:

Szerkesztő Bizottság

Borítólap:

Vass Józsefné

Kiadja:

Kelemen László Művelődési Ház
Csanádpalota, Szent István u. 40.

Felelős kiadó:

Erdélyi Lajos művelődési ház
igazgató

NEVES PALOTAI EMBEREK

Dér István festőművész Csanádpalotán született 1937-ben. Parasztcsalád gyermeke. Szegeden tanárképző főiskolát végzett. Jelenleg ezen a főiskolán tanít. Tehetsége megmutatkozott már ált. és középiskolás korában, de a főiskolán bontakozott ki. Témája főleg a falusi paraszti élet, az alföldi-táj szépsége és az ott folyó munka adja. Képei minden alkalmával ott vannak a szegedi tavaszi, nyári és a hódmezővásárhelyi őszi tárlaton. Önálló kiállításon mutatta be képeit Szegeden, Hódmezővásárhelyen és Gyulán. A budai vár megnyitása alkalmával rendezett "XXI. sz. festészete" kiállítás alkalmával az ő képei is ott voltak a Nemzeti Galériában. Az országhatáron túl Szabadkán, Ogyesszában, Berlinben rendezett kiállításon lévő képein láthatta a közönség, hogy milyen volt és milyen ma az élet az Alföldön.

Dienes /Engelma/ András író Kassán született 1904-ben értelmiségi szülők gyermekeként. Elemi iskoláit Csanádpalotán, a gimnáziumi négy alsóosztályát Kassán, a fésőipari iskolát Szegeden végezte. Szülei Csanádpalotán laktak.

A tartalékos tiszti iskola elvégzése után mint hadnagy került a csendőrség kötelékébe, ahol őrnagyi rendfokozatig emelkedett fel. Az igazságot kedvelő, humanus érzelmi ember volt. Különösen a második világháború utolsó esztendejében sok ártatlanul üldözött bebörtönzött igazi hazafit rejtett el, vagy szabadított ki a börtönből. Tevékenyen részt vett a németek elleni ellenállási mozgalomban. Tagja lett a demokratikus rendőrségnek, melynek szervezését, mint rendőrezredes végezte. Rajk Lászlóval együtt őt is letartóztatták és tizenöt évi börtönre ítélték. Fogsága alatt behatóan foglalkozni Petőfi Sándor életével. Három év után kiszabadult, teljes rehabilitációt nyert. Tagja lett a Magyar Tudományos Akadémiának s ettől kezdve minden erejét Petőfi kutatásának szentelte. Sokat utazott, különösen Erdélybe, ahol Petőfi halálának helyszíni körülményeit próbálta bizonyítani, az akkori szemtanúk írásbeli hagyatéka nyomán. Az Akadémián 1960-ban doktorátust szerzett. 1962 augusztus 30-án Balatonalmádiban, szívbetegségben hirtelen meghalt. Temetését a Farkasréti temetőben az Akadémia rendezte. Mivel szülei Csanádpalotán éltek, gyakran hazajött, szerette ezt a községet, ahol gyermek- és ifjúkorát élte. Műveit a kiadásuk sorrendjében sorolom fel: A Petőfi titok 1949. Legendák Petőfije 1957. Petőfi a szabadságharcban 1958. Farkasles 1958. Petőfi útján 1960. Négy nap 1961. Bogács hadnagy 1962. Az utolsó év 1962. A fiatal Petőfi 1968.

Bassó Dénes
Összeállítása

Asztalos P. Kálmán:

Aratás előtt

Nézd, Uram, e táblát
- gyönyörű kalászkok!
ringó buzatenger! -
kár volna érte, ha
meg nem áldanád, oh,
százszor, százezerszer!

Ugy vetettem, szórtam,
hogy másnak is jusson,
nekem is maradjon,
hogy ezen a nyáron,
aki nem vetett is:
örömet arasson!

Nem sajnáltam tőle
a sok verejtéket
s az éjt nappá tettem,
nehogy szűken mérjen
s csunya vád, rágalom
érjen érte engem.

Áld meg, Uram, áld meg
ezt a buza táblát,
ezt a kalász-tengert!
s a dús kalászkokkal
tégy boldoggá minden
küzdő magyar embert!

Csiga multjára emlékezve

A Palotai Krónika 1991. márciusi számában gépelési hiba folytán - több tévedésre okot adó elírás történt. Ezek pontosítása helyesen a következők:

A 4. oldalon az utolsó előtti bekezdés utolsó mondata:

...."Igy került a falu az apátság birtokába, s ott is maradt 1493-ig, amikor ennek javait a pápa a püspökség javaival egyesítette. Ettől az időtől azután Csiga földesura a csanádi püspök lett."

Az 5. oldal 2. bekezdésének utolsó mondata:

... "Róla - atyjafiára -, Ábrahámra szállott, aki 1635. július 2-án kelt végrendeletében Sika pusztát nővérének, Annának és Zsuzsannának hagyományozta."

Az 5. oldal 3. bekezdésében:

... "Ennek dacára 1654. szeptember 2-án gróf Pálffy Tamás, 1660. január 21-én MACRIPODARI Jácint püspök királyi adománylevelet adattak, ki maguknak erre a birtokra - is."

Az 5. oldal utolsó sorai helyesen:

..... "A neoacquistica commissió 1702. augusztus 8-án Csiska pusztá tizedét is átadta a csanádi püspöknek - de csak papíron, mert a valóságban a szerbek bírták."

A 6. oldal első bekezdésének utolsó mondata helyesen:

... "Ennek határát gyarapította a visszakebelezés után, - azzal a különbséggel, hogy 1751-től kezdve a marosi vagy aradi uradalomhoz tartozott."

A 6. oldal utolsó mondatföredéke helyesen:

... "Jugoszláviával való baráti viszony megromlása idején itt létesített, s megépített katonai - védelmi bunkerrendszer - történetének kutatására!"

Rácz Sándor
néprajzkutató
Mako

4. -

Áru- és terménycseré módjai községeinkben
/kofák, kupacok, piacok, vásárok/

"A garabolyos ünnep"

A régi piacokra, vásárokra lovaskocsikkal vagy gyalogosan jártak elődeink. A század elejéig a palotaiak Makóra a palotai tehénjárás /legelő/ mellett elhaladó régi "makai" uton közlekedtek, Köveget kikerülve. A kövegyiek pedig az "ötöles" utjukon vagyis a "Lénián" hajtottak ki erre a régi "makaji utra", amely a csanádi és "pátfolvaji" határon keresztül vezetett Makóra. 1910-ben épült ki Csanádpalota és Makó között a műút, amely Kövegyen keresztül vezet. Ettől kezdve a palotaiak Kövegyen keresztül jártak a makói piacra és vissza. A palotai kereskedők, vagy parasztemberek már a kora hajnali órákban vonultak át Kövegyen. Majd dél multával jöttek onnan vissza. Emlékszem: Ezekben a kora délutáni órákban - az ebédutáni szundikálásból- ide az ablak alá ültek ki a Kövegység öregei és mi apró gyerekek. S mikor egy-egy palotai kocsi feltűnt Kövegység utcáján, az öregek részéről is gyakori volt az ilyen megjegyzés: "Gyűnnek mán a palotai gányók." A gyerekek meg kórusban kiabálták a kocsi után: "Palotai gányó, paprika csináló!"

Mondanom sem kell, hogy a palotaiaknak semmi közük se volt a paprika gyártásához, csupán a rim, na meg a guny kedvéért kiáltoztak így. A kövegységi és a palotai nép tartotta ugyan a rokoni kapcsolatot, ünnepi alkalommal - bucsu, lakodalom - összejöttek a testvérek, rokonok, de máskülönben csak olyan kutya-macska barátság volt a két község lakossága között. Gunyolták egymást, ahol csak tudták. Köveget elnevezték "Kuvitynak", s mivel a kövegységi nép "ö"-vel beszélt: "A kuvityi embör a könyeret möggyel, majd mögösi röggel." - mondta a palotai "embör", mivel a palotaiak meg "é"-vel beszéltek. /Még ma is eltérő a két nép beszéde/.

A települést követő évtizedekben /1861-ig/ Kövegység közigazgatásilag Palotához tartozott, talán innen maradt fenn a palotaiak "felsőbbbsége" /főlényessége/ a kövegységi néppel szemben, mint az erősebb testvéreknek a gyengébbel szemben, és a kövegyiek "függősége" még akkor is, amikor már önállóságot nyertek. Mindenkori előnyösebb helyzetben voltak a palotaiak, pl: ők birtokolták a marospartot és nem adtak homokot a kövegységi templom építéséhez. Ők birtokolták a csigai legelőt és hol adtak a kövegységi gazdáknak legelőt, hol nem, vagy csak keveset. Minden rossz csak Palotáról szakadt a kövegységi ember nyakába, így: a csendő, a finánc, a végrehajtó.

S mivel 1921-ben Palotára helyezték a volt nagylaki főszolgabíró-ságot és Palota járási székhely lett, Kövegység vezetőinek, a "zuraknak" is Palotára kellett járni "raportra."

Mindezek ellenére a kereskedelem volt az, ami összehozta, tartotta a két község lakóit. Mivel a kövegyi nép leggyakrabban a palotai piacokra járt, mivel ezt érte legközelebb.

A két község, különösen Kövegy- tipikus mezőgazdasági település. Csak kisipara volt és van. Az 1850-es években a község nyugati sarkán létesült egy szélmalom, mely az 1930-as évekre megszűnt. A szélmalom az 1900-as években Símedí Imre tulajdona volt, de később is csak magánkézen volt. Jelentősebb üzeme a 40-50 embert foglalkoztató téglagyár, melyet az 1930-as évek elején Gyüge János makói lakos létesített a község nyugati végén, a volt járandó földeken. A téglagyár 1970-es évek elején megszűnt /1974 tavaszán bontották le a nagykéményt./ Jelentősebb üzeme az egy személyt foglalkoztató községi darálómalom, amelyet olykor a palotai állattartó gazdák is igényelnek. De ugyanugy igénybe vették a palotai malom szolgáltatását a második világháború előtt, a kövegyi szegényebb emberek, akiknek a "csuvár" a házhoz szállította az őrleményeket.

A kisipar a helyi szükségleteket elégíti ki. Piacra nem termeltek, ellentétben a palotai kisiparosokkal. A ruházkodás egyrészt oldották meg vele. A községben már az első világháború előtti időben is volt szabó, varró, cipész /suszter/ és volt kovács, bognár, de csak főként javítással foglalkoztak. A kisiparosok száma a két világháború közötti időben nőtt. A második világháború előtt három kovács, kettő bognár, kettő cipész, kettő férfi fodrász, egy női szabó, egy ács, egy szobafestő működött a községben. 1945-ben a kettő kocsmá és kettő szatócsüzleten kívül kettő tojáskereskedőt és egy állatkupecet tartottak nyilván az akkor mintegy ezer lakost számláló kis községben. Ők segítettek a kereskedelmet éleszteni.

/folyt. következik/

Pánczél Józsefné

Parasztos ÁLLATTENYÉSZTÉS
JÓ SZÁLLATTARTÁS régen

Amikor még az 1910-es, 20, sőt a 30-as években is a szántás és vetés, teherszállítás, valamint a gyorsabb mozgás a lovakra várt, igen nagy gondot fordítottak a tenyésztésükre.

A kanca lovak: leginkább koratavasszal kezdtek "sárálni" /csődör után nyihogni/, amikor is - legtöbbször - állami csődörrel párosították. Így a következő tavaszi munkák beálltára jártányi erővel bírt a leendő kicsikó. Így a ló venhességére /hasasságára/ is különös gondot fordítottak, különösen félidős korrán túl kimélték a nagyobb terhek vontatásától. A 10-11-ik hónapban már, ha csak tehették, csak üres kocsiba fogtak, hogy a megerőltetés-től el ne vetéljen.

A vemhesség tizenegyedik hónapjában felkészültek a ló elletésére. Előkészítették az "akadálymentő lécet" s amikor a ló megellett, ennek 30 cm-nyi hosszú és mindkét végén átfurt lécnél a lyukaiba húzták a ló kötőfékjét, hogy a csikó, melyet "akadálynak" is neveztek: fel ne tekeredjen rá és meg ne fuljon. De elkészítették a rekeszdeszkákat is, melyekkel a fias lovat mintegy 8-10 napra elrekesztették a többi lótól, hogy a csikó jobban megszokja az anyját s a többi lovak el ne rugják a szokatlan "jövevényt."

Ha rézcsergő, vagy csörgő nem volt /de igencsak volt/ a háznál, akkor kétujnyi pirosszalagot kötöttek a kis csikó nyakába. A csengőt azért, hogy ha kocszizás, vagy szántás alkalmával hátrább maradt az anyjától, a csengőt hallván: ne nyugtalankodjon, mert a csengő szaváról tudja, hogy a fia a közelben van. A piros szalag arra szolgált, hogy a nézők meg ne verjék szemmel.

Voltak, akik a csikó világrajöttét, amikor a ló elleni készült "nyügöt" /béklyót/ vettek a kezükbe s amikor a csikó két első lábát megfoghatták: azonnal benyügözték, vagyis a köröm fölé kapcsolták az erre a célra készített kisebb béklyót, de csak addig, míg megellett. Ezt egyesek abban a hiedelemben tették, hogy így a csikó egész életében engedelmes, szórahajló lesz, nem kötődik. Mások úgy tudták - és ezt híresztelték is - hogyha a csikó nyüggel bármilyen elmozditható tárgyat, eszközt, megütögettek, azt senki nem bírja ellopni. Mi több: a tolvaj jártányi ereje is el vesz s mindaddig nem bír távozni, míg a gazda a csikó-nyüggel oldalba nem veri.

Voltak, akik a kiscsikó patájából. mielőtt talpra állt volna, körömmel kivájták a kocsonyásszerű váladékot. Egyesek azért, hogy ne legyen telitalpu, mások viszont azért, hogy ha ezt a kiszedett váladékot madzagra kötve megszáritatták, majd porrá törték: vízbe vagy ételbe dobva egy csipetnyit, fájdalomcsillapításra használták. Ez utóbbi műveletről az 1920-as években kezdtek leszokni, mert az állatorvosok magyarázatai után elhitték, hogy a kivájt váladékra a csikópatájának szüksége van, de meg a gyógyszerárakkal való megbarátkozás után más fájdalomcsillapítót is találtak.

A koratavasszal ellett csikót kukoricatörés táján választották el, amikor már a zabot és szénaféleséget is jól ette, de előzetes szoktatással kötőféket húztak a fejére és hol az anyja mellett, hol a kocsis hátsó saroglyájához kötötték.. Amíg a csikó anyja el nem apasztott, a csikó csörgőjét az anyja hámjára kötötték, így a csörgőt hallva, a fias ló nem nyertett a fia után, nem nyugtalankodott. Amikor már a ló mintegy 3 hét múltán elapasztotta a tejet, a csikót ismét szabadon eresztették, de csak nappalra s hogy vissza ne szokjon az anyja alá s nehogy ismét tejre hozza: sünkutya tüskés bőréből készült "pallókát" tettek az orrára. Ez által, ha szopni akart: az anyja, enyhébb rugással elvadtotta a szopási kísértettől.

- 7 -

A csikónak már kis korában nevet adtak s ezt emlegetve, kockacukorral, simogatással "kezessé" /szelíddé tették. A legtöbbször: Szellő, Vihar, Futó, Bátor, Kesej, Pejko stb. nevet kapott, azonban voltak, akik a csődörccsikónak férfi, a kancacsikónak pedig női nevet adtak.

A csikót "csina, csina" szavakkal hívták, ha elmaradt, vagy meg akarták fogni, viszont, ha nemkívánatos helyen volt, akkor "csett, te, csett onnan, vagy csett innen!" szavakkal terelték el.

A kancacsikót 3 éves kora után tanitgatták hámban járni és 4 éves korában "hágatták" /fedeztették/ meg. A csődörccsikót 1 éves korában herélték /ivartalanították/ s 3 éves korában "lógósnak" /kisejtőnek/ fogták.

A csődörccsikó herélése: úgy történt, hogy - állatorvos hiányában - minden faluban került olyan parasztember, aki heréléssel foglalkozott. A csődörccsikónak mind a 4 lábára, a köröm fölött egy-egy karikával ellátott "nyügkelevézt" kapcsoltak s a karikába kocsikótelet fűztek, majd 3-4 ember, a kötél meghuzása által a csikó lábait összevonta s így eldől az alája terített szalmára. Ekkor még mind a 4 lábára kötelet csavartak és megkötötték, hogy ne rugkapálódhasson. Ezután gerincére fektették és a herélő munkához láttott. Amikor a herék kifejtésével végzett, az előre elkészített és kékköves zsirral bekent "cserepcsik" felkötéséhez fogott.

A cserepcsik 10 cm-nyi hosszú és hüvelykujnyi vastag hengerded alakú, de ketté hasított fából készült. Mindkét végén körül vajat volt, ahol erősebb zsineggel összekötötték. Amíg a herék zsinórjára fel nem tették, addig, csak az egyik vége volt összekötve, amikor azonban a here zsinórját a szétfeszített cserepcsik közé illesztették, a másik végét is erősen összekötötték. És ezután a heréket a cserepcsik fölött levágták. Evvel a művelettel a csikó elvérzését akadályozták meg.

A herélés után mintegy félnap múltán lassu jártatás következett, míg nem másnap a herélő ismét megjelent, de ekkor már lefektetés nélkül, a cserepcsik zsinógát éles késsel elvágta és a cserepcsikot finoman szétfeszítve levette a herék ekkor már megszáradt here-zsinórokról levette. Ekkor ismét jártatás következett, majd egy-két hét múlva a herélés által vágott seb teljesen begyógyult.

A jól kezelt csikó, amelyikkel éreztették a jó bánásmódot: szórahajló lovat lehetett nevelni. Értette a "tülett" /jobbra/, a "neide" /balra/, a "curikk" /hátra/ és a "hó" /állj/ szavakat. Nem kötődött, ha "Na" /indulj/ szóval biztatták. Az embertelenül, durván kezelt, vagy játékkal elkapatott csikóból lettek a kötődős, csökönyös lovak, melyekkel a bánásmód is veszélyes volt.

A lovak takarmányozása és gondozása minden egyéb munkánál nagyobb gondossággal történt, ami érthető is mert a lovakon mulott a sűrűbb munkák elvégzése, így a termelés is.

Tél idején, reggel 3-4 óratájt felkelt az öregbéres /idősebb ember/, vagy a gazda és acéllal, kovakővel szikrát csiholt gyékény-pákából készített taplóba. Amikor a tapló parazsat fogott, addig lóbálta, vagy fujta, míg annyira meg nem erősödött, hogy a szalma száraz levelét lángralobbantotta.

Ekkor a lobogó lánggal meggyújtotta a "pilácsot" /olaj-mécsest/ és ennek világításánál hozzáfogtak az etetéshez, dudvakihordáshoz és pucoláshoz. Kitörölték a jászolt s a már előző napon reszelt burgundival /takarmányrépával/, vagy reszelt tökkel kevert és puhult "pévát" /töreket/ eléjük öntötték s erre kapták a darabonkénti 3-4 cső kukoricát, vagy 2-3 marék zabot. Amíg a lovak abrakoltak, az éjjel összevágott almot /ganéjt/ kitalicskázták a trágyadombra, majd tiszta szalmát szórtak alájuk és megkezdték a pucolást.

Előbb vakaróval megvakarták a lovakat, majd szalmából csavart csutakkal lecsutakolták és ezt követően lekefélték, vagy szőrpokróccal letörölték roluk a port. Ekkor igencsak megették már a lovak az eléjük tett élelmet, ami után mohar, vagy fűszénát kaptak, mondva, hogy "hagy takarítsák ki a fogukat a törektől".

E reggeli munkák igencsak másfél órát vettek igénybe, ami után az itatás következett. Ha sár volt, vederrel hordták nekik a vizet, de ha száraz volt a kuthoz az út, akkor kivezették a házilag faragott favályuhoz. Persze, akkor még fatengelyen forgó gémekutak voltak, melyek vízhozás közben hangosan nyikorogtak. Ha éjjel ugattak a kutyák, akkor kiküldték a kanász-gyereket, hogy "huzzon a kutyáknak egy veder vizet, mert szomjasak". Ez az éjjeli vízhozás arra volt jó, hogy az esetleg arrafelé leselkedő futóbetyároknak azt a látszatot keltse a kutgém nyikorgása, mintha még ébren volnának a tanya lakói.

Itatás után mintegy másfél óráig nem kaptak a lovak semmit, s ezt avval indokolták, hogy "hagy pipájjanak egy kicsit". E pipálás ideje alatt, a német szóból meghonosodott "früstökhöz" /reggelihez/ ültek az istálló munkásai. Reggeli után kukoricaszárat dobtak a lovak elé, mondva, hogy "hagy csörtöggjönnek". És tizenegy órakor kiszedték előlük az iziket, majd töreket, abrakot és ismét egy kis szénát kaptak, ami után következett a déli itatás. Itatás után ismét "pipáltatták", majd 2 /14/ órakor ismét száron "csörtögtették" a lovakat. Este kiszedték az iziket és megkezdték a harmadik etetést, majd 7 /19/ órakor megittatták őket, ami után, míg le nem feküdtek a ház lakói, ismét pipáltatásra került sor. Lekelés előtt a legtöbb helyen tavaszi árpa, vagy zabszalmát kaptak éjjelre. Ha éjjel felébredt az öregbéres, vagy a gazda, ismét dobtak a lovak elé egy kis szalmát, nameg "a kutyának is huzztak vizet".

A tavaszi munkák beáltával késő őszi 3 órára keltek fel a lovakhoz, hogy amikor megvirrad: végezzenek a munkával és napkelte-re dologba álljanak a lovakkal.

Ekkor már nem etettek töreket, csak abrakot és szénát, mert nem volt idő "pipáltatásra" és "csörtögtetésre". Ha munkaszüneti nap volt, akkor kinyügözték a lovakat a gyepes érpártokra /természetes vízvonulatok mellé/, vagy - ha már volt - a buzatarlóra legelni. Persze a déli abrakolás is itatásra bevezették. A tavaszi munkák után a ráérő lovakat és csikókat május elején a közös csigai legelőre, ménesbe verték és közösen fogadott csikóssal /pásztorral/ legeltették. Az ilyen ménes létszáma, még az 1930-as években is elérte a 400-500 darabot. Ez a legeltetés, legalább is a lovak részére, csak aratás végéig tartott, amikor is a learatott kalászhok behordására hazavitték őket. Volt olyan ló, amelyik kiverésekor hazafutott, de olyan is akadt, amelyik, midőn hazavitték: visszaszökött a ménesbe. Persze, a hazaszökést azért nem hagyták rájuk, mert olcsóbb volt a legeltetés, a visszaszökést meg azért nem, mert akkor már "be- gyűtt a nyári dologidő". Ugyanis még az 1910-es években olyan kevés volt a gőzcséplő /és ezek is lovakkal, ökrökkel, bivalyokkal vontatódtak az egyik tanyáról a másikra/, hogy az árpát és zabot, de sok helyen még a búzát is lovak "nyomtatásával" /tapos- tatásával/ csépelelték ki.

Voltak olyan lovak, melyek a nyomtatás ideje alatt meghiztak, mert "a nyomtató lónak nem kötötték be a száját" és futtában annyi szemes kalászt kapkodott fel, amennyi neki tetszett.

A lovak kiméletére, megbecsülésére vall, hogy az 1910-es, sőt a 20-as évek derekáig 4 lovat fogtak az egyes /egyfejtű/ eke elé és lóhajtóról is gondoskodtak, nehogy az egyik ló becsapja a másikat. Igaz, hogy ekkor még kevesen ösmerték és igen drágállották azt a "tüköracél-nak" titulált eke lemezt, melyre nem ragadt rá a föld és fele erővel szántott, mint a régi tapadós lemezű vaseke. A tüköracélhoz nem használtak "üsztökét" /botszerű eketisztítót/, de tartani se kellett, ha jól beállították, s ha csak 10-12 cm mélyen szántottak.

A lovak életkora, persze a bánásmódtól függően, mert hiszen minden faluban mindig akadt egy-két lócsiszár, aki a faluházat is vállalta volna, hogy elhuzatja: 16-18 évig is eltartott, noha 20 éves lóról is tudunk. A 4 éves betanított lóért, míg el nem érte a 10 évet; 40-50 métermázsa buza pénzértékét is megadták, sőt, ha a honvédséghez vásárolták, ennél többet is fizettek érte.

Persze: az ilyen ló nem lehetett "kehes" /amelyik futás közben, igavonás közben fulladt/, sem "havivak" /amelyik időnként nem látott/, de kötődős, csökönyös sem /amelyik nehezebb terhet nem indított el.

A lovak régi értékét bizonyítja, hogy voltak komoly lókereskedők, akik a honvédséghez és külföldre is vásároltak. Ugyanígy akadtak "lókupecok" is akik meg csak a kehes, ködös lovakat vásárolták, s az égis dicsérve igyekeztek némi kereseti haszonnal tudadni rajtuk.

Fajtára nézve a mezőhegyesi állami ménesbirtok csődörei által szaporított nagynóniusz lovak többségben, míg a sárgaszőrű gidránok, már kötődés hajlamaiknál fogva, kevésbé voltak elterjedve.

Az ugynevezett mura /nehéztüstű/ lovak a csanádpalotai talajviszonyokos földutak miatt, csak a határunkban elterülő 7 ezer holdas Blaskovits-uradalomban léteztek, de kisegítő fuvarosakkal.

Szinre leginkább a pej és a fekete szőrzetű lovak voltak a kedveltebbek, noha egy-két sárga- és elvéve deres-szőrzetű lipicai fajtát is lehetett látni. Utóbbiaknál könnyen ment a megugrás /elszaladás/, de a kötődés is.

A lovak munkateljesítménye még a fatalyigás, vaslemezes eke világában páronként 8-10 holdra terjedt, még az acél eke elterjedésével 25-30 holdat is megműveltek s az evvel járó kocsikázást is győzték. Ekkor már több 5-6 holdas parasztember is vásárolt lovat és feles, vagy haszonbéres földet fogott hozzá s ennek műveléséből tartotta családját. Sőt földnélküliek is vásároltak lovat és gabonakereskedőknél, az uradalomban vállaltak fuvarot. E keresetből tartották el a lovakat és családjukat is. A fuvaros emberek inkább a paripalóhoz /heréltekhez/ ragaszkodtak, mert a kanca-lovak vemhessége gátolta volna az állandó kereseti lehetőségekben, de meg a szopós csikóval nem járhatott volna be 50-60 kilométeres utakat anélkül, hogy a csikó rovására ne ment volna a hosszú és gyakori ut. A kisebb földű lovasgazdák vállalták az egy-két holdas emberek földjének bemunkálását is, amiért a munkáltatók: 100-120 kilogramm buza értékét fizettek, vagy 3 napi gyalogmunkát végeztek a bemunkálónak. Fuvaros emberek földmunkát nemigen vállaltak, mert ebben az időben még nyakba akasztott zsákból vetettek s Kellemetlenebb volt egész napon át az eke után menni, mint kocsin ülni. Viszont a gabonakereskedők fuvarosai meg zsákolták a 80 kilogrammos zsákokat, de nem csak többet kerestek, hanem azonnal is fizették őket.

Csanádpalota lóállománya az 1910-es évektől az 1940-es évekig egyezer pár ló körül változott, míg a határ szántóterülete tizenegyezer hold volt.

1930-ban a ford traktorok is belesegitettek némileg a szántásba, noha ekkor még sokan idegenkedtek a traktorral való szántástól, mert ugymond "agyon tapossa a földet". Persze, a gépi földmunkálás mégis terjedt, a lovak értéke csökkent és létszámuk is leapadt.

/folyt. következik/

Asztalos P. Kálmán
gyűjtéséből

ATTILA SIRJA A SZOMSZEDBAN ?

Mindig úgy tudtuk, hogy Attila sirja a Tiszában keresendő. Rendszeresen kutatták már elődeink, s keresik kortársaink is. Most az a hír járja, hogy valahol itt van a közelben! Legalábbis a dombegyháziak esküdni mernének rá. Dr. Radnai Mikos két évtizedes kutatómunkájának eredménye azt látszik bizonyítani, hogy a Dombegyháza határában húzódó ősi Maros-meder rejti a titkot. Alátámasztja ezt az is, hogy ezen a vidéken a 60-as évek elején találtak honfoglalás korára utaló aranyékszereket. Ha belegondolunk, mennyire ránk férne egy kis aranylelet, szinte kedvet kapunk az ásáshoz. Féltő viszont, hogy mi is úgy járnánk, mint a 30-as években Asztalos P. Kálmán bácsi. Ő is kiment ugyanis egy-két vállalkozó kedvű cimborájával a téhenjárásra kincset keresni. Ástak, ástak vagy egy hétig, de lyukas fazéknál, meg rozsdás lópatkónál egyebet nem találtak, hát csalódottan hazaballagtak. Előbb azonban a leleményes Péter bácsi egy üres üvegbe levelet tett amire ezt írta:

"Ha valamikor lesz még olyan bolond ember, mint én,
hogy aranyat keres, tudja meg: ITT NINCS SEMMI!"
Aztán bedobta az üveget a legmélyebb gödörbe, majd betemette. Tanulságnak ez sem rossz!

Németi Bálintné

Riport Csillik Lászlóval

Ellátogattunk Csillik László nyugdíjas pedagógushoz, aki Csanádpalotán tanított néhány évig.

- Pályafutásomat Csanádpalotán kezdtem, itt volt az első állomáshelyem - mondta Ő.
- Szegeden tetszett még tanítani?
- Igen, mert mikor Csanádpalotáról 1952-ben idekerültem, akkor a Tanárképző Főiskolán tanítottam, mint szakvezető tanár.
- Miért jött Szegedre?
- Akkor inkább először elmondom, hogy hogyan kerültem Csanádpalotára. Ez egy kicsit messzebbre nyulik vissza. Pedagógus családból származom, így természetes volt, hogy engem is tanítónak fogtak képezni. Beirattak az Ujszegedi Tanárképzőbe, ahol 1939-től 1944-ig végeztem az iskolai tanulmányaimat. Ez az iskola számomra nagyon jelentős állomás volt. Itt a gyermekszeretettől a magyarságtudatig szinte mindent megkaptam. Közben dult a II. világháború. Olyannyira, hogy amikor 1944. márciusában a tanítóképesítő vizsgát letettem, iskolában német katonák voltak elszállásolva.
- Mikor a háború véget ért, hogyan alakult tovább az élete?
- Az, hogy 1945 márciusában Gödöllőről, ahol nagymamámmal és az öcsémrel éltem - mert mind a ketten árvák voltunk - elindultam Szegedre, hogy folytassam, most már főiskolai tanulmányaimat.

Magyar-történelem szakos tanár akartam lenni, de ének-zenét is tanultam mellékszakként.

Volt idő, mikor Csanádpalotán énekkart vezettem, amellyel néha szindarabokat is előadtunk.

De ott tartottunk, hogy Szegeden voltam a főiskolán, de nem sokáig, mert 1945. novemberében elfogyott a szén és kiadták a szénszünetet.

Nem tudtam, hogy hová menjek lakni, mert a kollégiumban sem fűtöttek. Akkor futottam össze egy régi barátommal, Lichtner Dezsővel. Ő ajánlotta, hogy menjek a Csanádpalotához tartozó Nagykirályhegyesre, hogy ott majd együtt eltöltjük a telet. Addig azt sem tudtam, hogy létezik Csanádpalota. Aztán meg ott volt helyettestanító egész 1946. augusztusáig.

Az 1946/47-es tanévben újra a Nagykirályhegyesi iskolába kerültem, ahol már régebben is tanítottam. 1947-ben aztán véglegesen Palotára kerültem.

Az 1951/52-es tanévben a Makói Művelődési Osztály kinevezett tanulmányi felügyelőnek. Ezt a munkát nem szerettem. Tanítani sokkal jobban szerettem.

De amit itt most elmondtam, azt hiszem sokkal jobban fogalmaztam meg tavaly, amikor a 40 évvel ezelőtti végzett tanítványaim meghívtak egy osztálytalálkozóra. Azt mondtam: "ami itt és most történik ifjúságunk fővárosában, ifjúságunk palotájában, a számunkra örökké emlékeztető Csanádpalotán, ez azt hiszem nem mindennapi, mondhatjuk ritkaság számba menő esemény. Néha térdig érő hóban, nagyszerű hófúvásban, dagasztható sárban törtettünk Csanádpalota fényei felé!"

Azt is elmondtam, hogy 40 évvel ezelőtti én még zöldfülű, kezdő voltam, és ebben a csanádpalotai tantestületben találtam olyan nagyszerű kollégákra, akiktől tanulhattam mesterségem titkait. És itt születtek azok az örök életre szóló nagyszerű barátságok pl.: Molnár Jósikával, Szendrei Jánossal, Király Lászlóval, Kriván Gyula bácsival. Itt szerettem meg a falusi élet emberi melegségét. Itt ismertem meg a paraszt természetes intelligenciáját, ami műveltséggel párosulva, pl. Asztalos P. Kálmánt adta ennek a községnek és ennek a hazának. Itt, Csanádpalotán énekeltem először Mozart: Avevolum Cortist című korusművét, miután sikerült meggyőzőnöm a rendőrpárancsnokot, hogy Mozart a világ egyik legnagyobb zeneszerzője és semmiféle ártalmas hatással nincs a szocializmus továbbépítésére. Csanádpalota kulturális központ is volt számomra. Szabadművelődési ügyvezetőként kicsit irányítója is voltam a község kulturális életének. És büszke vagyok rá, hogy évtizedek múltán is emlékeznek erre Csanádpalotán.

Ezt jelentette nekem Csanádpalota.

-Tetszik tudni valami jó, humoros történetet mondani? Olyanra gondoltam, ami a diákokkal történt.

-Azt hiszem, igen. Az egyik hetedik osztályomban történt. Akkor még tanítottuk Vörösmarty-tól a Buvár Kund című költeményt. Erről kellett a gyerekeknek fogalmazást írniuk, s az egyik diák ezt írta:

Béla herceg megkérdezte a habokból felnéző Kundtól:

-Kund? Mi dolgod ott lenni?

-Én uram királyom addig innen fel nem jövök, amíg azt a bizonyos nagy dolgomat el nem végzem!

- Vissza szokott még emlékezni Csanádpalotára?
- Hogyne! Sőt, az az érdekes, hogy ott voltak az első tanítványaim s egynémelyikre jobban emlékszem, mint azokra, akiket a nyugdíj előtti pár évemben tanítottam.
- Tetszik-e üzeni valamit befejezésképpen a Palotaiaknak?
- Igen. Nemrégiben olvastam egy indiai politikustól, Mahatma Gandhitől: "A jól végzett munka egyedüli jutalma abban áll, hogy elvégezhetjük."

Limpek Zoltán
Szeged

-o-o-o-o-o-o- o-o-

Nyugdíjasok rovata

Zajlik az élet a csanádpalotai nyugdíjasok klubjában. Minden szerda este összejövünk a művelődési házban, idősebb és fiatalabb nyugdíjasok. Szépen megértjük egymást. Beszélgetünk, dalolgatunk, megbeszéljük napi problémáinkat, életünk eseményeit. Felbukkannak régi emlékeink, elmeséljük hogyan éltünk régen. Van aki közöttünk próbál magányán enyhíteni, mások párosan jönnek. Segítjük, vigasztaljuk egymást. Ha valakit öröm ér, vele örülünk, ha bánatunk van vigasztaljuk egymást. Megvitatjuk a politikai eseményeket, beszámolunk élményeinkről. Ha úgy hozza a szó dicsekszünk gyermekeinkkel, unokáinkkal, vagy éppen panaszkodunk rájuk. Közös programokat szervezünk, néha-néha moziba is közösen megyünk. Tartjuk magunkat a mottóhoz: "Nem csak a huszéveseké a világ!" Ebben az évben újra elkezdtük a h agymányos napló írását is. Ebben mindenről beszámolunk: ami velünk történik. Sajnos nem sokan vagyunk, talán nem is tudják sokan, hogy létezik ez a klub! Akinek kedve van jöjjön közénk. Együtt könnyebb!

Nyerges Erzsébet
klubvezető

A csanádpalotai művelődési ház nyugdíjas klubja 1991. április 20-án anyáknapi ünnepi vacsorát rendezett, melyre a makói és pitvarosi nyugdíjas klub tagjait is vendégül látta. Finom, izletes vacsora volt, udvarias kiszolgálással. Jó zene mellett, kellemesen éreztük magunkat a vendégekkel együtt.

Mari Imréné

Jelenünk furcsaságai

Az ország más városaiban, községeiből ide vetődő emberek csodálkoztak legjobban, hogy a község lakossága minden áldott hónapban a Takarékszövetkezet pénztárához zarándokol, hogy lerójjá a villany, gáz és egyéb fogyasztásáért járó díjat. A községünkben lakó fiatalok, középkorúak látszólag könnyen teszik meg az utat, mivel: "Utba esik jövet menet a Takarékszövetkezet!"

Ám nem így fogadták ezt a rendelkezést a nagyon idős, beteges, magányos öregek. Nem egy esetben hallhattuk nagyon elkeseredett, panaszos, kifakadásukat, hogy: "azok a fiatal irodai asszonykák csak ülnek sorban az asztalnál,, mint verebek a dróton, az öreg meg cammogjanak fájós lábakkal, vigyék helyükbe a pénzt." Talán arra még nem is gondolt senki, hogy az a tehetetlen öreg restel mindig idegeneknek könyörögni, hogy vigye már be azt a kis pénzt. Na, meg az öregnek az esze már olyan, hogy könnyen megfelejtkezik a "kötelesegeről".

A hus "mizéria" is csak az öregeknek okozott bosszúságot, amikor a postával által lévő hentesüzlet megszűnt. Így legalább a főtéren egymást érik a husüzletek, míg a periférián lakó idős ember csak a keserűségét nyelheti. Azok az ujosztási öregek akiknek utcái szinte Kövegyre kinyulnak. A mikrofon közleményeit az ujosztáson lakók soha sem hallják, vagy nem értik, amely közölné velük, hogy a hatósági székben mikor van hus. Ugy látszik: a mikrofon is csak a főtéren lakóknak létesült.

"Mindent a főtérré" jelszóval a piac mellé létesítenek egy újabb gyümölcs és zöldséges boltot, amit a szolgáltató-házban megszüntettek. Holott nagy könnyebbségére volt ez a környék lakóinak. Állítólag olyan adót vetettek ki a vállalkozóra, hogy nem bírta tovább folytatni. Fölszámolta. Így legalább üresen áll a drága pénzen fölépitett szolgáltató-ház. Hogy több hasznot hoz-e így!? De az öregek cammoghatnak be egy kis gyümölcsért, husért a nagy ABC-be, a piacra, vagy a körülötte lévő üzletekbe. Ki törődik velük?

Igen dicséretes, hogy a Rózsa u. 43. sz. alatt Vetró József egy kis vegyes üzletet nyitott, az itt lakók részére, ahol gyors és figyelmes kiszolgálásban részesülnek a vásárlók. És egyben csodálkozni való is, hogy nem csak italbolt nyílt itt is. Mert szinte megszámlálhatatlan már a gomba módra szaporodó italboltok száma községünkben.

összeállította:

Pánczél Józsefné

A GYÜJTEMÉNY GYARAPÍTÓI

Zsigmond István Csanádpalota

1944-ből származó buzakötvény

Elemi Népiskolai Értesítő-könyvecske

Térképek

Mari Sándor - Budakalász

"Magyar Sajtó" 1990. december 24-25-i száma

